

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT
ARREST 26/2022**

Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging van de wet van 15 maart 2020, die de euthanasiewetgeving wijzigt

Verschillende particulieren, onder wie drie artsen, vorderen de vernietiging van verscheidene bepalingen van de wet van 15 maart 2020, die de wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie wijzigt.

Volgens het Hof is het beroep, in zoverre het is gericht tegen het verbod voor zorginstellingen om euthanasie binnen hun muren te verbieden, niet ontvankelijk, aangezien de verzoekende partijen niet aantonen dat zij rechtstreeks worden geraakt door dat verbod. Voor het overige is het Hof van oordeel dat de wet van 15 maart 2020 grondwettig is. Enerzijds schendt de verplichting, voor de arts die weigert om euthanasie toe te passen, om de patiënt of de vertrouwenspersoon door te verwijzen naar een instelling die in euthanasierecht is gespecialiseerd, de gewetensvrijheid van die arts niet en eerbiedigt zij de rechten van de patiënt. Anderzijds is het redelijk verantwoord dat de wilsverklaring waarmee een persoon te kennen geeft dat hij euthanasie wenst wanneer hij zijn wil niet meer kan uiten, voortaan een onbepaalde duur heeft, in plaats van vijf jaar geldig te zijn zoals voorheen, aangezien hij de mogelijkheid heeft om de verklaring op elk ogenblik in te trekken en aan te passen.

1. Context van de zaak

Bij de wet van 15 maart 2020 wijzigt de wetgever de wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie. Allereerst is de verklaring waarmee een persoon, op voorhand, zijn wil te kennen geeft dat euthanasie wordt toegepast wanneer hij zijn wil niet meer kan uiten (wilsverklaring), geldig voor onbepaalde duur, in plaats van vijf jaar geldig te zijn zoals voorheen (artikel 2, 1°). Vervolgens zijn de collectieve gewetensclausules, waarmee bepaalde zorginstellingen verbieden om binnen hun muren euthanasie toe te passen, verboden. Geen enkele al dan niet schriftelijke clausule mag een arts beletten om met inachtneming van de wettelijke voorwaarden euthanasie toe te passen (artikel 3, 1°). Ten slotte moet de arts die weigert in te gaan op een euthanasieverzoek, de patiënt of de vertrouwenspersoon de contactgegevens bezorgen van een centrum of een vereniging die in euthanasierecht zijn gespecialiseerd (artikel 3, 3°). Verschillende natuurlijke personen, onder wie drie artsen, vorderen de vernietiging van die bepalingen.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. De ontvankelijkheid

Opdat het beroep tot vernietiging ontvankelijk is, moeten de verzoekende partijen doen blijken van een belang. Die voorwaarde houdt in dat hun situatie rechtstreeks en ongunstig kan worden geraakt door de bestreden norm.

Het Hof is van oordeel dat de verzoekende partijen doen blijken van een belang om artikel 2, 1°, te bestrijden, dat bepaalt dat de wilsverklaring een onbeperkte duur heeft, aangezien het mogelijk van toepassing is op leden van de naaste familie van de verzoekende partijen die een dergelijke verklaring hebben opgesteld.

Het Hof is daarentegen van oordeel dat een dergelijk belang ontbreekt ten aanzien van artikel 3, 1°, dat collectieve gewetensclausules verbiedt. De verzoekende partijen, die geen zorginstellingen zijn, die de er werkende artsen zouden kunnen verbieden om euthanasie toe te passen, en die niet aanvoeren dat zij een dergelijke instelling hebben opgericht of zouden willen oprichten, tonen niet aan in welk opzicht die bepaling hen rechtstreeks en ongunstig zou raken. Het Hof besluit daaruit dat het beroep onontvankelijk is in zoverre het betrekking heeft op artikel 3, 1°.

2.2. Ten gronde

2.2.1. De verplichting om de patiënt of de vertrouwenspersoon te oriënteren in geval van weigering om in te gaan op een euthanasieverzoek

De verzoekende partijen voeren aan dat artikel 3, 3°, van de wet van 15 maart 2020 de gewetensvrijheid schendt van de artsen die weigeren in te gaan op een euthanasieverzoek, in zoverre het hen verplicht om de patiënt of de vertrouwenspersoon door te verwijzen naar « een centrum of een vereniging die in euthanasierecht zijn gespecialiseerd ». Daaruit zou een schending voortvloeien van de artikelen 10, 11 en 19 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 9 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM).

Volgens het Hof **wordt met de bestreden bepaling een legitiem doel nagestreefd, in zoverre zij strekt tot het versterken van het recht van de patiënt of bewoner om te kunnen verzoeken om euthanasie** en, bijgevolg, van diens recht om te beslissen op welke wijze en op welk ogenblik zijn leven moet eindigen, dat voortvloeit uit het recht op eerbiediging van het privéleven. Het gezondheidssysteem moet immers zodanig worden georganiseerd dat wordt gewaarborgd dat een daadwerkelijke uitoefening van de gewetensvrijheid van artsen de patiënten niet belet om toegang te krijgen tot de diensten waarop zij krachtens de toepasselijke wetgeving recht hebben. De wetgever kan redelijkerwijs eisen, van de arts die weigert in te gaan op een euthanasieverzoek, dat hij de nuttige informatie bezorgt die de betrokkene in staat stelt om een euthanasieverzoek in te dienen.

Het Hof merkt op dat **de wetgever rekening heeft gehouden met de gewetensvrijheid van de betrokken artsen**. Aanvankelijk voorzag het voorstel dat aan de oorsprong van de bestreden wet ligt, in de verplichting voor de arts om de patiënt of diens vertrouwenspersoon naar een andere arts door te verwijzen. De wetgever heeft die verplichting vervangen door de verplichting om de contactgegevens te bezorgen van « een centrum of een vereniging die in euthanasierecht zijn gespecialiseerd », die werd geacht de gewetensvrijheid van de arts meer in acht te nemen.

Het Hof besluit daaruit dat de grief van de verzoekende partijen niet gegrond is.

2.2.2. De onbepaalde duur van de wilsverklaring

De verzoekende partijen voeren aan dat het feit dat aan de wilsverklaring een onbeperkte geldigheidsduur wordt toegekend, tot situaties zal leiden waarin, in de loop der jaren, diegene die de verklaring heeft opgesteld, zal vergeten dat hij een dergelijke verklaring heeft opgesteld en dus niet langer in staat zal zijn om op zijn verklaring terug te komen. Er zou bijgevolg een reëel risico bestaan dat euthanasie wordt toegepast op personen van wie het standpunt dienaangaande intussen is geëvolueerd. De verzoekende partijen voeren eveneens aan dat artikel 2, 1°, van de wet van 15 maart 2020 de persoon discrimineert die een bepaalde geldigheidsduur aan zijn verklaring wenst toe te kennen, hetgeen voortaan onmogelijk is, ten opzichte van de persoon die een onbepaalde geldigheidsduur aan zijn verklaring wenst toe te kennen. Daaruit zou een schending van het gelijkheidsbeginsel (artikelen 10 en 11 van de Grondwet en artikel 14 van het EVRM) en van het recht op leven (artikel 23, eerste lid, van de Grondwet en artikel 2 van het EVRM) voortvloeien.

Het Hof merkt op dat de afschaffing van de beperkte geldigheidsduur van de wilsverklaring ertoe strekt de vrije keuze van mensen te versterken. De verplichting om de verklaring om de vijf jaar te hernieuwen veroorzaakte problemen, gelet op de administratieve verplichtingen die een dergelijke procedure impliceerde voor personen die vaak fysiek verzwakt zijn en gelet ook op het risico dat diegene die de verklaring heeft opgesteld, vergeet die te hernieuwen, hetgeen tot onzekerheid leidt over zijn intentie en tot een risico dat die intentie uiteindelijk niet wordt gerespecteerd.

Volgens het Hof houdt het recht op leven voor de wetgever de verplichting in om kwetsbare personen te beschermen. Aldus **dient de wetgever**, wanneer hij euthanasie mogelijk maakt op basis van een wilsverklaring, **een procedure in te voeren die waarborgt dat een dergelijke verklaring**, op het ogenblik dat de euthanasie wordt toegepast, **wel degelijk overeenstemt met de vrije wil van de betrokkene**.

Het Hof is van oordeel dat de wetgever, bij de bestreden bepaling, een dergelijke regeling heeft ingevoerd. De wilsverklaring vereist de inachtneming van een aantal vormelijke voorwaarden (getuigen, vertrouwenspersonen, enz.) en is door de wetgever op een uitvoerige wijze geregeld. Zij kan op elk ogenblik en relatief eenvoudig worden ingetrokken en aangepast. Het Hof is van oordeel dat die mogelijkheid tot intrekking of aanpassing het mogelijk maakt om de keuzevrijheid van diegene die de verklaring opstelt veilig te stellen en te waarborgen dat de verklaring overeenstemt met diens meest recente wil. **Het toekennen van een onbepaalde geldigheidsduur aan de wilsverklaring is dus niet zonder redelijke verantwoording.**

Wat betreft het risico dat, in de loop der jaren, diegene die de verklaring heeft opgesteld vergeet dat hij een wilsverklaring heeft opgesteld en dat hij van mening verandert over de kwestie, stelt het Hof vast dat het toekennen van een beperkte geldigheidsduur aan de verklaring niet het risico doet verdwijnen dat diegene die de verklaring heeft opgesteld, zijn verklaring vergeet te hernieuwen. De keuze van de wetgever om te voorkomen dat een dergelijke situatie zich voordoet, is niet onredelijk. Bovendien belet niets de betrokken personen om, in voorkomend geval in overleg met hun naasten en de betrokken beroepsbeoefenaars, hun standpunt regelmatig te heroverwegen. Voor het overige is de arts verplicht om de inhoud van de wilsverklaring te bespreken met de zorgverleners, om de wil van de patiënt te bespreken met de vertrouwenspersoon (indien in de verklaring een vertrouwenspersoon wordt aangewezen) en om de inhoud van de wilsverklaring te bespreken met de naasten van de patiënt die door de vertrouwenspersoon zijn aangewezen.

3. Besluit

Het Hof verwerpt het beroep.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel « media » van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De [tekst van het arrest](#) is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : [Sarah Lambrecht](#) | 02/500.12.83 | [Frank Meersschaut](#) | 0475/325.218 | [Tim Souverijns](#) | 02/500.12.21

Volg het Hof via Twitter [@ConstCourtBE](#)